

VAJDA GYÖRGYI

**Az Európai Unió
társadalmi kirekesztődés elleni
nyitott koordinációs
együtműködésében való
magyar részvétel
és a Nemzeti Cselekvési Terv
a Társadalmi Összetartozásért**

Az Európai Unió tagállamai 2000 márciusában, az Európai Tanács Lisszaboni Ülésén döntöttek a *szegénység és társadalmi kirekesztődés elleni nyitott koordinációs együtműködés kialakításáról (open method of coordination in the field of poverty and social exclusion)*. A korábbi évtizedekben az alapvetően gazdasági közösségként létrejött Európai Unió működési területe kevésbé terjedt ki a szociális kérdésekre, illetve leginkább annyiban, amennyiben a munkavállalók szabad áramlásának elősegítéséhez szükséges volt a szociális biztonsági jogosultságok átvihetőségének szabályozása. A kilencvenes évekre a demográfiai folyamatokban és a munka világában bekövetkező változások, illetve a globalizáció kihívásai és a gazdasági versenyképesség fenntartásának igénye azonban arra ösztönözték az EU-t, hogy koncentrált stratégiát alakítson ki, a gazdasági és a foglalkoztatási, valamint a szociálpolitikai kérdések együttes figyelembe vételével. A Lisszaboni Csúcson az állam- és kormányfők közös kereteket alkottak a legégetőbb gazdasági, foglalkoztatási és szociális problémák kezelésére. A csúcson megfogalmazták az úgynevezett, azóta sokat hangoztatott „lisszaboni célkitűzés”-t:

„2010-re az Unió váljon a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudás alapú gazdaságává, amely több és jobb munkahelyet és erősebb társadalmi kohéziót biztosítva is képes a fenntartható gazdasági növekedésre.”¹

E cél megvalósítását két területen kívánták elérni: az egyik a versenyképes, dinamikus, tudás alapú gazdaság megteremtése, a másik az európai szociális modell modernizálása és az aktív jóléti állam kialakítása.

A stratégia megvalósításának eszközéül az ún. *nyitott koordinációs módszert* (Open Method of Coordination – OMC) alkalmazták. Egy ehhez hasonló koordinációs módszert vezettek be a kilencvenes évek elején már

¹ Presidency conclusions Lisbon European Council 23 and 24 March 2000: <http://ue.eu.int/en/Info/eurocouncil/index.htm>.

a tagállami gazdaságpolitikák összehangolása érdekében, majd 1997-től a foglalkoztatáspolitikai területén is. A nyitott koordinációs módszer újdonsága az volt, hogy alapvetően tagállami kompetenciába tartozó területeken is alkalmazható, mivel nem sérti a tagállamok kompetenciáját szakpolitikáik kialakításában, nem kívánja közösségi szinten szabályozni az adott területet, ám lehetővé teszi, hogy a tagállamok mintegy önkéntes alapon ugyanazon cél elérésére törekedjenek. Ezt a *nyitott koordinációs módszert* vezette be 2000-től a Lisszaboni stratégia a szociális védelem, a szegénység elleni küzdelem területén is.

A módszer öt pilléren alapul:

1. *Közös célkitűzések (Common objectives)*: A tagállamok – konszenzus alapján – közös célkitűzéseket és számszerű célokat határoznak meg az adott területen, az ezek eléréséhez szükséges időkeretekkel együtt. A szegénység és társadalmi kirekesztődés elleni küzdelem alapvető célja az volt, hogy 2000-ben az akkori tagállamokban a népesség mintegy 18 százaléka élt szegénységben (mintegy 60 millió ember)², ezt 2005-re 15 százalékra, 2010-re pedig 10 százalékra kell csökkenteni. A szegénységben élő gyermek számát pedig 2010-re a felére kell csökkenteni.

Ennek elérése érdekében a tagállamok megállapodtak négy közös célkitűzésben, amelyet tagállami politikáik kialakítása során figyelembe kell venniük, hogy fokozatosan csökkenteni tudják a szegénységben élők arányát. Ezek a következők:

- a foglalkoztatottság lehetővé tétele és a forrásokhoz, jogokhoz, javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés mindenki számára;
- a társadalmi kirekesztődés kockázatának elkerülése;
- a lelegezetebbek – fogyatékkal élők, gyermekek, leszakadó régiók lakói stb. – segítése;
- minden érintett szerv mozgósítása – a társadalmi kirekesztődés által érintett emberek érdekérvényesítésének elősegítése, a kormányzati és nem kormányzati szereplők együttműködésének ösztönzése.

2. *Tagállami nemzeti cselekvési tervek (National Action Plans on Social Inclusion – NAP/incl)*: A tagállamok két évre szóló nemzeti cselekvési terveket készítenek a társadalmi összetartozásért, amelyben a fenti közös célkitűzések és hazai sajátosságaik, fő kihívásaik alapján célokat, valamint az ezekre reagáló intézkedéseket fogalmazzák meg. Az EU arra is ösztönzi a tagállamokat, hogy számszerű célokat (target) is tűzzenek ki a szegénység csökkentése érdekében, majd folyamatosan kísérik figyelemmel ezek teljesülését. A társadalmi befogadás, társadalmi összetartozás fogalmát az EU tágan értelmezi, bármely szakterületen hozott intézkedés szóba jöhet, amely javítja a szegénységben vagy valamely szempont szerint (anyagilag, jogi, szolgáltatásokból, munkaerőpiacról, stb.) kirekesztettségben élő emberek helyzetét, vagy megakadályozza a kirekesztettségbe jutást, illetve elősegíti az érintettek szempontjainak figyelembe vételét lehetővé tevő kormányzati, adminisztratív struktúrák létrejöttét. Nemzeti cselekvési tervek először 2001-ben, majd 2003-ban és – az új

² Relatív szegénységi küszöb: az egy főre jutó, ekvivalens medián jövedelem 60 százalékánál kevesebb jövedelemmel rendelkezők tekintendők szegénynek.

tagállamok esetében – 2004-ben születtek. A cselekvési tervek következő fordulója 2006-ban esedékes.

3. *Közös jelentés a társadalmi befogadásról (Joint Report on Social Inclusion)*: A tagállamok nemzeti cselekvési terveit általában a Kormányok fogadják el, majd megküldik az Európai Bizottságnak. A Bizottság értékeli és összehasonlítja a tagállami cselekvési terveket és intézkedéseket és ezekről összegző jelentést készít. A jelentésben ajánlásokat is megfogalmaz a tagállamok számára. A jelentést a Bizottságon kívül az Európai Tanács is elfogadja.

4. *Közös vagy Laekeni indikátorok (Laeken indicators)*: Annak érdekében, hogy a szegénység szintjén megjelenő változás mérhető legyen, a tagállamok közös indikátorokat fogadtak el 2001-ben, az Európai Tanács Laekeni ülésén. Az eredetileg 18, jelenleg 21 indikátorból álló lista relatív szegénységi mutatókat, jövedelem-egyenlőtlenségi mutatókat, emellett foglalkoztatási, egészségi állapotra vonatkozó és képzettségi mutatókat tartalmaz. Az összehasonlítható adatokat korábban az Eurostat Európai Háztartás Panel Felvételéből (ECHP) nyerték, amelyet 2005-től a Jövedelem és Életkörülmények Felvétel (EU-SILC) váltott fel, amit mind a 25 tagállamban bevezettek.

Az EU rendszeresen számonkéri az intézkedések megvalósításának monitorozását és értékelését, ezért arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a közös mutatószámokon túl a nemzeti sajátosságaikhoz igazított nemzeti mutatószámokat is alkalmazzanak, és kövessék figyelemmel az egyes területeken a kitűzött célok megvalósulását. Ez – főként az új tagállamokban – egy szemléletváltást és jelentős módszertani munkát igényel, hiszen a korábbiakban a szociálpolitikában nem voltak jelen a határosság, eredményesség mérésének szempontjai.

5. *Közösségi Akcióprogram a Társadalmi Kirekesztődés ellen (Community Action Programme against Social Exclusion)*: A nyitott koordinációs együttműködés hatása egyrészt arra ösztönzi a tagállamokat, hogy többet foglalkozzanak a szegénység elleni küzdelemmel, szakmapolitikai szempontból viszont nagy jelentőségű, hogy teret biztosít a konkrét tagállami megoldások, intézkedések kölcsönös megismerésének, a 'jó gyakorlatok' elterjedésének. Másrészt a kölcsönös tanulást segíti elő a Közösségi Akcióprogram, amely a 2002–2006-ig terjedő időszakra 75 millió eurós költségvetéssel rendelkezik. Ebből az összegből egyrészt nemzetközi kutatások, adatfelvételek valósulnak meg, másrészt szakmapolitikai konferenciák, szemináriumok. Szintén támogatja európai szintű civil hálózatok kialakulását, amelyek minden tagállamban partnerként tudnak fellépni a kormányzatok felé a szegénység elleni küzdelemben. Emellett pályázati kiírásai révén lehetővé teszi nemzetközi szakmai konzorciumok projektjeinek megvalósítását a társadalmi befogadás bármely területén. Az Akcióprogramban való részvételre 2002-től hazánknak is van lehetősége.

Az EU a tagjelölt országokat 2002-től vonta be a fenti együttműködésbe. 2002. július 18-án Nemzeti szemináriumot rendeztek az akkori Szociális és Családügyi Minisztérium szervezésében, amelyen az EU Fog-

lalkoztatási és Szociális Ügyek Főigazgatóságának képviselői mutatták be a nyitott koordinációs együttműködést, a magyar szakértők pedig képet adtak a szegénység és a kirekesztődés hazai jellemzőiről. Szintén 2002 júliusában csatlakoztunk az ún. *Társadalmi kirekesztés elleni Közösségi Akcióprogramhoz* is.

A Nemzeti Szemináriumot követően kezdődött el hazánk és az Európai Bizottság képviselőinek az az együttes munkája, melynek eredményeképpen 2003 végére megszületett az ún. *Társadalmi Befogadásról szóló Közös Memorandum (Joint Inclusion Memorandum – JIM)*. A szakminisztérium koordinálásában folyó munka során az uniós szempontokhoz igazodva felmértük a hazánkban a szegénység és a társadalmi kirekesztődés területén jelentkező fő problémákat, legfontosabb kihívásokat és célkitűzéseket, valamint a rendelkezésre álló szakmapolitikai eszközöket és a tervezett főbb lépéseket. A Memorandumot szinte valamennyi tárca, valamint a KSH bevonásával készítettük, majd széles körben megvitattuk nem-kormányzati szereplőkkel is. A Memorandumot – amely az első ilyen jellegű stratégiai kormányzati dokumentum volt a tágran értelmezett szociális területen – a Kormány 2003 decemberében fogadta el a 2321/2003. (XII. 13.) Korm. határozattal, majd Brüsszelben dr. Göncz Kinga akkori államtitkár és az Európai Bizottság Foglalkoztatási és Szociális Főigazgatóságának főigazgatója írták alá. A tagjelölt országok Memorandumait az Európai Bizottság Közleményben értékelte.

A Memorandumban megjelölt legfőbb kihívások és szakmapolitikai prioritások a következők:

- Az inaktív és hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatásban való részvételének segítése;
- A munkaerő-piaci kihívásoknak jobban megfelelő képzés és a hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi integrációját elősegítő esélyteremtő oktatás, élethosszig tartó tanulás;
  - Megfelelő és elérhető lakhatás;
  - A szociális védelmi rendszer modernizációja;
  - A közszolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyeinek növelése;
  - A területi hátrányok csökkentése;
  - A diszkrimináció elleni fellépés;
  - A különösen veszélyeztetett csoportokra kiemelt figyelem – célcsoportjaink: romák, fogyatékossgal élők, gyermekek, hajléktalan emberek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek valamint a hátrányos helyzetű területeken élők, és a bevándorlók;
- Összehangolt ágazati politikák – egészségügy, szociális, oktatási, foglalkoztatási, területfejlesztési szervek – megvalósítása;
- A civil társadalom erősítése és bevonása a társadalmi kirekesztés elleni küzdelembe;
- Nemzetközileg is összehasonlítható, a társadalmi kirekesztődés mérésére alkalmas statisztikai rendszer kialakítása.

A JIM-et alapul véve 2004 januárjában kezdődött el az első magyar *Társadalmi összetartozásról szóló nemzeti cselekvési terv (NCST)* kidolgozása. A cselekvési terv elkészítése, illetve a megvalósulás figyelemmel kísérése céljából jött létre 2004 elején a *Társadalmi Kirekesztés Elleni Bizottság*

PROGRAM AZ NCST NÉPSZERŰSÍTÉSÉRE

(TKEB). A tárcaközi bizottságban szinte az összes tárca, valamint a civil oldal részéről a Szociális Szakmai Szövetség (3SZ) képviselteti magát. A Bizottság évente többször tart plenáris ülést, emellett az anyagok egyeztetését, véleményeztetését zömében elektronikus úton végzik.

A nemzeti cselekvési terv (NCST) kidolgozása, szakértői szintű, a civil oldallal folytatott, majd államigazgatási egyeztetése 2004 február-júliusában zajlott, azt a Kormány 2199/2004. (VIII.2.) Korm. Határozatával fogadta el, majd kiküldték került Brüsszelbe. A cselekvési terv bemutatja a társadalmi kirekesztéssel kapcsolatos fő *trendeket*, átfogó célkitűzés-rendszert határoz meg *öt fő célkitűzés* mentén, a 2004–2006-os időszakra vonatkozóan bemutatja a megvalósítani tervezett *szakmapolitikai intézkedéseket*, valamint részletesen bemutat néhány „jó gyakorlatot”. A statisztikai melléklet az uniós közös mutatószámok valamint a nemzeti szinten releváns mutatók alapján tartalmaz adatokat. A tervezett intézkedések esetében az NCST nagyban alapoz egyéb szakmapolitikai stratégiákra, dokumentumokra, valamint a Strukturális Alapokból támogatott tevékenységekre.

Az NCST öt fő célkitűzése az alábbi:

1. A foglalkoztatás elősegítése;
2. A közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása mindenki számára;
3. A tartós- és mélyszegénység csökkentése;
4. A gyermekek jól-létének biztosítása;
5. A társadalmi kirekesztés elleni küzdelem elvének érvényesítése minden területen (elsősorban a romák, a fogyatékossgal élők, a nők és az idősek esetében).

Az Európai Bizottság 2004 őszén értékelte az új tagállamok cselekvési terveit, és ezek megállapításai bekerültek az Európai Tanács által 2005 elején elfogadott első, Szociális Védelemről és Társadalmi Befogadásról szóló Közös Jelentésbe is. Hazánkra vonatkozóan az Európai Bizottság az alábbi fő kihívásokat jelölte meg: a szegénység elleni küzdelem legyen nemzeti prioritás Magyarországon, melyhez nagyobb mértékű forrásbevonás szükséges. Erősödjön a társadalmi kirekesztés elleni intézkedések közti koherencia, váljék szisztematikussá a számszerű célok kitűzése és a megvalósulás monitorozása, valamint erősödjön a nem-kormányzati szereplők bevonása a döntéshozókészítésbe és a végrehajtásba. Kapjon nagyobb figyelmet az inaktivitás kezelése, továbbá a társadalmi nemek szempontjainak figyelembe vétele minden területen.

A cselekvési tervet nagyobb szakmai ismertségének biztosítása érdekében 2005 folyamán könyv formájában is megjelentettük, illetve a tárca honlapján kb. két éve külön rovat foglalkozik a társadalmi kirekesztés témájával, ahová folyamatosan töltjük fel a kapcsolódó hazai kormányzati és uniós dokumentumokat, információkat, illetve a születő szakmai anyagokat.

A 2199/2004. (VIII. 2.) korm.határozat arról is rendelkezik, hogy a tárcák minden év tavaszára készítsenek beszámolót a cselekvési tervben megfogalmazott intézkedéseik megvalósulásáról, valamint a tárgyévre tervezett intézkedésekről. Ennek alapján az ICSSZEM összefoglaló beszám-

molót terjeszt a kormány elé. Ennek megfelelően 2005 első félévében elkészült a nemzeti cselekvési terv félideji beszámolója, amely egyrészt a 2004-ben megvalósult lépéseket, másrészt a 2005-re tervezett lépéseket tartalmazza, az egyes intézkedésekre vonatkozóan. A beszámolót a kormány a 2156/2005 (VII. 27.) korm. határozatával fogadta el. Mivel a nemzeti cselekvési tervben foglalt fő célkitűzések továbbra is érvényesnek tekintendők, ezért a beszámoló a cselekvési terv második fejezetében rögzített célkitűzések rendszerében veszi sorra az egyes célok megvalósításához köthető főbb szakmapolitikai intézkedéseket, vagy többéves programok esetén azok jelenlegi állását. A beszámolót megküldtük az Európai Bizottságnak is.

Az itt bemutatott együttműködés a Lisszaboni stratégia elemeként működik. 2000-ben arról született döntés, hogy a társadalmi kirekesztődés elleni küzdelem és a szociális védelmi rendszerek modernizációja területén fogják alkalmazni a nyitott koordinációs módszert. Ez azt jelenti, hogy 2001 óta működik a bemutatott társadalmi kirekesztés elleni együttműködés, emellett azonban a nyugdíjrendszerekkel, valamint az egészségügyi és tartós ápolási rendszerekkel kapcsolatban is elindult időközben egy hasonló folyamat. A nyugdíjrendszerek esetében az együttműködés célja, hogy a tagállamok rendszeres nemzeti jelentéseikben beszámoljanak az őket érő kihívásokról, illetve arról, hogy milyen reformlépéseket vezetnek be nyugdíjrendszereik minőségének és egyben pénzügyi fenntarthatóságának megőrzése érdekében. A régi tagállamok először 2002-ben, az újak először 2005-ben készítettek ilyen *nemzeti nyugdíjstratégiai jelentést*, amelyeket a Bizottság és a Tanács Közös Jelentésben elemzett. Ezen a területen szintén kidolgozták a közös indikátorokat is. A 3. területen, az egészségügyi és tartós ápolási rendszerek területén először 2005-ben tevékenykedtek közösen: ekkor a tagállamok ún. *Előzetes jelentést* nyújtottak be, amelyekben vázolták rendszereik fő jellemzőit és a fő kihívásokat.

2005-ben felülvizsgálták a Lisszaboni stratégia, és ennek keretében a szegénység és társadalmi kirekesztődés területén folyó, nyitott koordinációs módszer eddigi eredményeit. Áttekintve az elmúlt évek társadalmi-gazdasági folyamatait, megállapodás született arról, hogy a jövőben a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás bővítése lesz a Lisszaboni stratégia legfőbb célja, mivel az eddig használt eszközökkel, más világgazdasági tényezőkkel szemben az EU-nak nem sikerül áttörést elérnie a növekedés fokozása és a foglalkoztatás bővítése területén. Ennek megfelelően a koordinációs mechanizmus átalakult: a tagállamoknak 2005-től hároméves nemzeti akcióprogramokat kell készíteniük, amelyekben a gazdaságpolitikai és a foglalkoztatáspolitikai terveikről egységesen adnak számot (*Nemzeti Akcióprogram a Növekedésért és Foglalkoztatásért – NAP*). Emellett a szociális védelem és a társadalmi kirekesztődés elleni küzdelem területén külön folyik tovább a nyitott koordinációs együttműködés, miközben messzemenőig biztosítani kell a két folyamat közti összhangot.

A társadalmi összetartozás, a nyugdíjak és az egészségügy területein folyó munkát szintén összehangolják: az ún. *egyszerűsítési-modernizációs folyamat* ('streamlining') értelmében a három terület, valamint ezek össze-

függései mentén új közös célkitűzéseket fektetnek le, illetve egységes tagállami stratégiai jelentések elkészítését várják. Az új közös célkitűzések az alábbiak:

1. Átívelő ('overarching') célkitűzések

- Társadalmi összetartozás és esélyegyenlőség megteremtése mindenki számára megfelelő, elérhető, pénzügyileg fenntartható és hatékony szociális védelmi rendszerek és társadalmi befogadási politikák által
- A lisszaboni stratégiával és az EU fenntartható fejlődési stratégiájával való szoros összhang biztosítása
- A kormányzás és átláthatóság erősítése, az érintett szereplők bevonása a politikák kialakításába, végrehajtásába és monitorozásába.

2. Társadalmi összetartozás – mindenki számára biztosítani kell:

- az aktív társadalmi befogadást a munkaerőpiaci részvétel támogatásával, a leginkább hátrányos helyzetűek körében a szegénység és a ki-rekesztődés elleni küzdelemmel
- az alapvető erőforrásokhoz való hozzáférést, a társadalmi részvételhez elengedhetetlen szociális szolgáltatásokhoz való jogot, a kirekesztés minden extrém formája és a diszkrimináció elleni küzdelemmel
- a hatékony és hatásos társadalmi befogadási politikák megfelelő koordinációját (a kormányzat minden szintjének, a releváns szereplők, a szegénységben élők bevonásával).

3. Nyugdíjak

- a generációk közötti és generációkon belüli szolidaritás és méltányosság szellemében mindenki számára biztosítani kell a megfelelő nyugdíjvédelmeket
- szilárd közfinanszírozással biztosítani kell a köz- és magánfinanszírozású nyugdíjrendszerek pénzügyi fenntarthatóságát – a hosszabb munkában töltött élet és az aktív öregedés támogatásával, a járulékok és az ellátások közötti megfelelő és méltányos egyensúly megteremtésével, a magánnyugdíj rendszerek megfizethetőségének támogatásával
- biztosítani kell a nyugdíjrendszerek átláthatóságát, azok változó igényekhez, a modern társadalmi követelményekhez, a demográfiai öregedéshez és a strukturális változásokhoz való alkalmazkodását (tájékoztatást kell biztosítani az érintettek számára; a nyugdíjreformok széles társadalmi konszenzuson alapuljanak).

4. Egészségügyi ellátórendszer és tartós ápolás

- mindenki számára biztosítani a megfelelő egészségügyi ellátást és tartós ápolást, kezelni kell az ellátásokhoz való hozzáférésben és az ellátások kimenetében meglévő méltánytalanságokat, egyenlőtlenségeket
- biztosítani kell a minőségi egészségügyi ellátást és tartós ápolást, az ellátások hozzáigazítását a változó igényekhez, társadalmi és egyéni preferenciákhoz ; az egészségügyi szakemberek, a betegek és az ellátásban részesülők felelősségének erősítését,
- a megfelelő és magas szintű egészségügyi ellátás és tartós ápolás változatlanul hozzáférhető és fenntartható maradjon – az egészséges és

aktív életmód támogatásával, az erőforrások racionális felhasználásával, az ellátórendszerek és az intézmények közötti koordinációval.

A közös célkitűzések mellett a közös indikátorokat is áttekintik és átalakítják az új célokkal összhangban.

A tagállamoknak 2006 szeptemberére kell benyújtaniuk az Európai Bizottsághoz első, ún. *Nemzeti stratégiai jelentéseiket a szociális védelemről és a társadalmi összetartozásról (National Strategy Report on Social Protection and Social Inclusion)*. A jelentésnek a céloknak megfelelően négy része lesz: az első egy egységes stratégiai rész, amely bemutatja a szociális védelmi politikák, valamint a gazdasági- és foglalkoztatási folyamatok egymásra hatását. Ezen kívül relatíve önálló részekként megmaradnak a két évre (2006–2008) szóló cselekvési terv a társadalmi összetartozásért, illetve a nyugdíjakról, valamint az egészségügyről szóló stratégiai jelentések. A 2008-ban benyújtandó következő jelentés már három évre szól, és ettől kezdve teljes mértékben együtt halad a gazdasági és foglalkoztatási koordinációs ciklussal.

A nemzeti stratégiai jelentés előkészítése megkezdődött. A társadalmi összetartozásról szóló rész a 2006–2008-ra vonatkozó tervek mellett a jelenlegi NCST megvalósulásáról szóló beszámolót is tartalmazni fogja. A dokumentummal kapcsolatos konzultációra 2006. nyarán kerül sor.

A következőkben részletesen bemutatunk néhány olyan szakmai programot – tevékenységet, amely szorosan kapcsolódik az NCST-hez.

Elsőként a Társadalmi Kirekesztés Elleni Bizottság alatt működő METOD szakmai műhely, melynek feladata a szegénységgel kapcsolatos, illetve tágabb értelemben társadalomstatisztikai adatgyűjtések áttekintése, és ajánlások megfogalmazása a kormányzat felé az NCST-hez kapcsolódó adatigényekkel, adatszolgáltatásokkal kapcsolatban.

A következő a Társadalmi Kirekesztődés elleni Közösségi Akcióprogram egyik tevékenységének, az ún. „peer review” vagy kölcsönös felülvizsgálat szeminárium-sorozat, melynek egyik állomása 2005 júniusában Magyarországon volt, a falu- és tanyagondnoki rendszerről.

Az NCST fő szakmapolitikai prioritásaihoz kapcsolódóan három programot mutatunk be: a gyermekszegénység elleni küzdelem területén a 2004-ben indult Biztos Kezdet Programot, a roma emberek társadalmi integrációja területén pedig az Összetartó Társadalom médiakampányt, valamint a telep- és teletszerű lakókörnyezet felszámolására indított modellprogramot.